2. Tedvin Dönemi ve Sonrasındaki Gelişmeler

Tedvin, toplamak, kaydetmek, yazıya geçirmek anlamındadır. Terim anlamı ise rivayet yoluyla nakledilen sözlü ve dağınık haldeki yazılı bilgileri toplamak, düzenli bir şekilde yazıya geçirerek kitap oluşturmak anlamına gelir. Buna göre tefsirin tedvini denilince, Kur'an tefsiriyle ilgili bilgilerin ve rivayetlerin düzenli bir şekilde kitaplarda toplanması anlaşılır. Tefsirle ilgili rivayetlerin tedvin edilmesi üç aşamada gerçekleşmiştir.

İlk aşama, Peygamberimiz ve sahabenin dönemidir. Sözlü kültürün yaygın olduğu bu zamanda Kur'an itina ile yazılmış, diğer yazılı veya sözlü bilgilerin ona karışması önlenmiştir.

İkinci aşamada Peygamberimizden sonra yazılmış hadis sahifeleri ve ezberlenen diğer rivayetler çeşitli mecmualarda toplanmaya başlandı. Tefsirle ilgili rivayetler hadis kitaplarında ''Kitabu't-Tefsir'' bölümlerinde toplandı. Yine bu dönemde Kur'an'daki kelimeler, başka dillerden Kur'an'a giren kelimeler, eş sesli ve eş anlamlı kelimeler üzerine araştırmalar yoğunlaşmıştır.

Üçüncü aşama ise Tâbiîn Döneminin sonlarından itibaren başlayan Tedvin Dönemidir. Bu dönemde tefsir rivayetleri yanında konu ile ilgili diğer bilgiler de bir araya getirilerek Kur'an baştan sona tefsir edildi, kitaplar yazılmaya başlandı.

Kur'an-ı Kerim'i baştan sona tefsir eden ilk yazılı kitap, Mukâtil b. Süleyman'ın (ö. 767) *Kitabu't-Tefsiri'l-Kebir*'idir. Ayrıca müellifin eş sesli ve eş anlamlı kelimeleri açıklayan *el-Eşbâh ve'n-Nezâir* adlı eseriyle Kur'an'daki ve ahkâm ayetlerinin açıklamasının yer aldığı *Kitâbu Tefsiru'l Hamsi Mi'e Aye* adlı eseri günümüze ulaşmıştır. Bundan başka şu tefsir vesikaları da vardır:

Ali b. Ebi Talha'nın (ö. 760) tefsir risalesi: Bu tefsir günümüze ulaşmamıştır. Sonraki tefsirler bu risaleden çeşitli nakiller yapmışlardır.

Süfyan es-Sevrî'nin (ö. 778) Arap dilinin filoloji kurallarına ve sebeb-i nüzule dayanarak bazı ayetleri açıklayan *Kitabu't-Tefsîr* adlı eseri.

Tefsir tarihine baktığımızda müfessirlerin, tefsir yaparken rivayet veya dirayet tefsir tarzını tercih ettiklerini görürüz.

PAYLAŞALIM

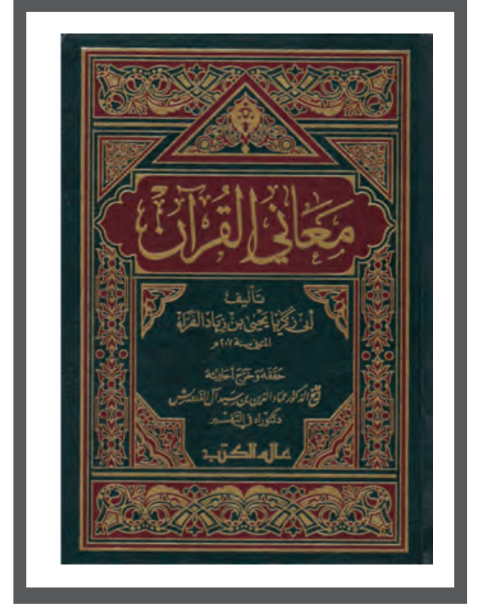
Okul kütüphanesinde veya evinizde bulunan bir tefsir kitabını inceleyerek, eser hakkında edindiğiniz bilgileri sınıf ortamında arkadaşlarınızla paylaşınız.

Rivayet Tefsirleri

Kaynak olarak Kur'an, hadis, sahabe ve tâbiîn sözlerine dayanan tefsirler, rivayet tefsiri olarak adlandırılır. Bu tefsirlere me'sur, menkûl ya da naklî tefsir adı da verilir.

Rivayet yönteminde bir ayet tefsir edilirken önce konuyla ilgili ayetlere, hadislere, sonra da sahabe ve tâbiîn sözlerine ve bunların dışında tarih bilgilerine başvurulur.

Rivayet tefsirleri Peygamberimizin ve sahabenin Kur'an ayetlerini nasıl anladıklarını ve uyguladıklarını anlatmaları bakımından önemlidir. Bu tür tefsirler arasında Muhammed b. Cerir et-Taberî'nin *Câmiu'l-Beyân an Te'vîl-i Âyi'l-Kur'ân* adlı eseri önemli bir yere sahiptir.

Ferrâ'nın Meâni'l- Kur'ân isimli eseri

Rivayet Tefsirleri	
Yöntem	Konuyla ilgili haberleri nakletmek
Örnek	Taberî Tefsiri, Suyutî Tefsiri
İsim	Menkul Tefsir, Me'sur Tefsir, Naklî Tefsir
Kaynak	Hadis, sahabe ve tâbiîn sözleri, diğer tarihî haberler

Taberî'den başka başlıca rivayet tefsirleri şunlardır:

- İbn-i Ebî Hâtim (ö. 939): *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*
- Ebu'l-Leys es-Semerkandî (ö. 985): *Tefsiru'l-Kur'ani'l-Azîm*
- Ebu Muhammed el-Huseyn el-Bagavî (ö. 1122): *Meâlimu't-Tenzîl*
- İbn Kesîr (ö. 1373): *Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm*
- Ebu Tâhir el-Firûzâbâdî (ö. 1413): *Tenvîru'l-Mikbâs min Tefsîr-i İbn Abbâs*
- Celaleddin es-Suyûtî (ö. 1505): *ed-Durru'l-Mensûr*

Dirayet Tefsirleri

Dirayet sözlükte "anlama, idrak, kavrayış" gibi anlamlara gelir. Peygamberimizin hadislerini, sahabe ve tâbiînin sözlerini esas almanın yanında Arap dili ve edebiyatının imkânlarına, içtihada, akli çıkarımlara ve gerektiğinde diğer ilimlere dayanan tefsir çalışmalarına da dirayet tefsirleri adı verilmiştir. Bu tür tefsirlere ma'kul ve re'y tefsiri adları da konulmuştur.

YAZALIM

Rivayet tefsirinin genel özelliklerini aşağıda bırakılan boşluğa yazınız.

....

....

....

....

....

....

....

....

....

İslam toplumunun genişlemesi, yeni ülkelerin fethi ve Müslümanların değişik ilimler ve yaklaşımlarla yüz yüze gelmesi gibi sebeplerle dirayet tefsirlerine olan ihtiyaç artmıştır.

Dirayet yöntemini kullanan müfessirler, hadis, fıkıh ve kelam gibi ilimler yanında lügat, gramer ve edebiyat gibi dilbilimi ile ilgili ilimlere de önem verdiler. Böylece dirayet tefsirlerinden dilbilimsel tefsir, fıkhi tefsir, kelamî tefsir ve tasavvufî tefsir ortaya çıkmıştır.

BİLGİ KUTUSU

Mukâtil b. Süleyman'ın *Tefsîru'l-Hams Mie Âye mine'l-Kur'ân* adlı eseri *Ahkâm Ayetleri Tefsiri* ismiyle, *el-Eşbâh ve'n-Nezâir fi'l-Kur'âni'l-Kerîm* adlı eseri de *Kur'ân Terimleri Sözlüğü* ismiyle M. Beşir Eryarsoy tarafından Türkçe'ye kazandırılmıştır.

Yöntem Bakımından Tefsirler	
1. Rivayet Tefsirleri	2. Dirayet Tefsirleri
	a- Dilbilimsel Tefsirler
	b- Fıkhî/Ahkam Tefsirler
	c- Kelamî Tefsirler
	d- Tasavvufî (İş'ari) Tefsirler

Dilbilimsel Tefsir: Peygamberimiz, ashabının anlamakta güçlük çektiği kelimelerin anlamlarını açıklamıştır. İlk tefsir çalışmaları da Kur'an'ın kelimelerinin anlamlarını araştıran *Meâni'l-Kur'an* isimli kitaplar olmuştur. Anlaşılması zor veya yabancı kökenli kelimelerin anlamlarını araştıran çalışmalar *Garîbu'l-Ku'ran;* eş sesli ve eş anlamlı kelimelerini araştıran çalışmalar ise *el-Vücûh ve'n-Nezâir* adlı kitaplarda toplanmıştır. Farklı milletlerden insanların Müslüman olmaları ve Kur'an'ı anlama istekleri de dilbilimsel tefsir çalışmalarını hızlandırmıştır. Kur'an'ın bu yöntemle açıklanmasına ve dilbiliminin gelişmesine Halil b. Ahmed (ö. 791) ve Sibeveyh (ö. 796) gibi dilbilimciler önemli katkıda bulunmuşlardır.

Bu müfessirlerin başında el-Ferra (ö. 822) gelmektedir. Onun *Meâni'l-Kur'an* adlı eseri kelimeleri lugavî açıdan tefsir eden ilk eserlerdendir. Yine Ebu Ubeyde'nin (ö. 825) bu yöntemle yazdığı *Mecâzü'l-Kur'an'ı,* İbn Kuteybe'nin (ö. 889) *Te'vîlü Müşkili'l-Kur'an'ı* ve Zemahşerî'nin *el-Keşşâf'ı* önemli dilbilimsel tefsir eserlerdendir. Râgıp el-Isfehânî'nin el-Müfredât fi Gârîbi'l-Kur'an adlı eseri de Kur'an kelimelerini ve anlamlarını içeren bir sözlük niteliğindedir.

BİLGİ KUTUSU

İmam Mâturîdî, Zemahşeri, Ebu's-Suûd ve İsmail Hakkı Bursevi gibi Arapça tefsir yazan çok sayıda Türk müfessir vardır.

Örnek olarak Ebu's-Suûd ve İsmail Hakkı Bursevi'yi verebiliriz.

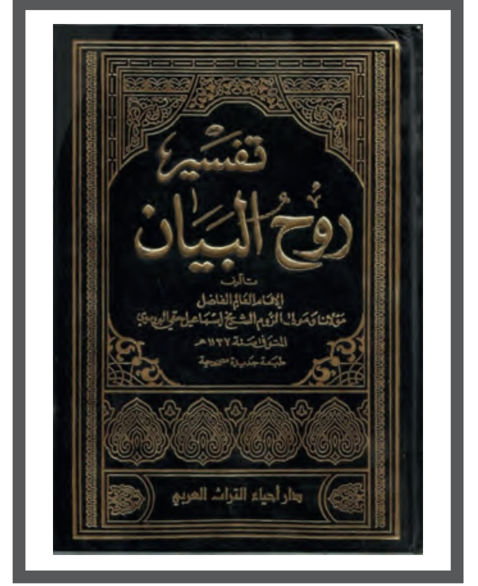
Ebu's- Suud Efendi Hanefi mezhebinin fıkhi görüşlerini esas almıştır. Tefsiri günümüz Türkçesine aktarılmıştır.

(bk. Ahmet Akgündüz, "Ebûssuûd Efendi", TDV İslam Ansiklopedisi, C 10, s. 365-371)

Kelamî Tefsir: Allah'ın (c.c.) birliği, melekler, kitaplar, peygamberler, ahiret ve kader ile ilgili ayetlerin anlaşılması ve yorumlanması, Müslümanların inançlarının sağlam temellere dayanması ve inanç esaslarının savunulması, kelamî tefsirin doğmasına sebep olmuştur. İmam Mâturîdî'nin (ö. 944) *Te'vîlâtu'l-Kur'ân, Te'vîlât-ı Ehl-i Sünne* ve Fahreddin er-Râzî'nin (ö. 1210) *Mefâtihü'l-Gayb* adlı tefsirleri kelamî tefsirlerdendir.

Fıkhî Tefsir: Bu tür tefsirler, ibadet ve muamelatı içeren ahkâm ayetlerinin tefsirini yapar. Fıkhî tefsirler, Kur'an'daki ahkâm ayetlerini açıklamalarından dolayı genellikle *Ahkâmü'l-Kur'an* diye isimlendirilmişlerdir. Mukâtil b. Süleyman'ın (ö. 767) *Tefsirü'l-Hams Mie Âye mine'l-Kur'an* adlı eseri ilk yazılı fıkhî tefsir olarak kabul edilmektedir.

İmam eş-Şafii'nin (ö. 819) *Ahkâmu'l-Kur'an'ı*, Hanefi âlim Cessas'ın (ö. 981) *Ahkâmu'l-Kur'an'ı*, Maliki alim Ebû Bekir İbnu'l-Arabî'nin (ö. 1148) *Ahkâmu'l-Kur'an'ı* ile yine Endülüslü Maliki âlim Kurtubî'nin (ö. 1273) *el-Câmî li Ahkâmu'l-Kur'an'ı* fıkhî tefsirlere örnek olarak verilebilir.

İsmail Hakkı Bursevî, Ruhu'l-Beyân

Tasavvufî Tefsir: Tasavvufî tefsir, Müslümanlar arasında özellikle dünyevileşmeye tepki olarak ahlaki bir hayat sürme ve ruhu arındırma anlayışı gelişmiştir. Bu anlayışı benimseyen âlimlerden bazıları, kendi anlayışları ile ilgili gördükleri ayet ve hadisleri bir araya getirerek tefsir yapmışlardır. Bu tefsire "İş'ârî Tefsir" adı da verilmiştir.

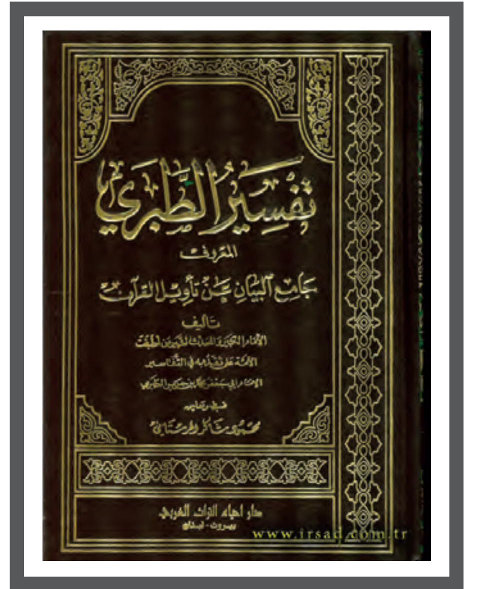
Tasavvufî tefsirlerin en başta gelenleri şunlardır:

- Sehl b. Abdullah et-Tüsterî'nin (ö. 986): *Tefsîru'l-Kur'âni'l Azîm* (İlk tasavvufî tefsirdir.)
- Ebu Abdurrahman es-Sülemî (ö. 1021): *Hakâiku't-Tefsîr*
- Kuşeyrî (ö. 1072): *Letâifü'l-İşârât bi Tefsîri'l-Kur'ân*
- İsmail Hakkı Bursevî (ö. 1724): *Ruhu'l-Beyân*

Bazı Arapça Tefsir Kitapları ve Müellifleri: Kur'an-ı Kerim, Arapça olarak indirildiği için onun tefsiri ile ilgili ilk yazılan eserler de Arapçadır.

Taberî Tefsiri: Câmiu'l-Beyân an Te'vîli Âyil-Kur'an

Taberî, tefsir tarihindeki önemli müfessirlerden biridir. Bu eser "Kur'an ayetlerinin yorumlarına ait açıklamalar ansiklopedisi" özelliğini taşıyan ilk eserdir. Bu tefsir, defalarca basılmıştır. Taberî, tefsirinde hadislerden, sahabe ve tabiin sözlerinden, kıraat farklılıklarından, dilbilimlerinden, şiirden ve tarihten istifade etmiştir. Taberi, bir ayeti tefsir ederken önce ayet hakkında genel açıklama yapar, ayetin nasıl anlaşıldığını belirtir, sonra ayetin anlamı ve yorumu ile ilgili Hz. Peygamber, sahabe ve tabiinden kim ne demişse onları sırayla verir. Bazen rivayetler arasında anlamı ve yorumu en doğru tespit edeni belirtir.

Taberî, Câmiu'l-Beyân an Te'vîli Âyil-Kur'an

Taberi Kimdir?

Muhammed b. Cerir et-Taberî, 225/839 yılında Hazar Denizi'nin güneyinde bulunan Taberistan'ın Âmûl şehrinde doğmuştur. İlim elde etmek için Rey, Basra, Kûfe, Medine, Suriye ve Mısır gibi beldeleri dolaştıktan sonra Bağdat'a yerleşmiştir. Burada dersler vermiş ve kendi fıkhi görüşlerini öğretmiş, bu arada ünlü tefsirini yazmıştır. Taberi'nin, *"Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk" (Taberi Tarihi)* adlı eseri onun aynı zamanda tarih alanında da söz sahibi olduğunu göstermektedir. Bağdat'ta 310/923 yılında vefat etmiştir.[19]

Mâturîdî Tefsiri: Te'vîlâtü'l-Kur'an

İmam Mâturîdî'nin tefsir alanındaki eseri, Tevilâtü Ehli's-Sünne ya da kısa adıyla *Te'vîlâtü'l-Kur'an*'dır. Mâturîdîlik adıyla bilinen itikadî mezhebin kurucusu olan İmam Mâturîdî, Te'vîlâtü'l-Kur'ân'da, tefsir ilmine, kelâm, fıkıh ve fıkıh usulüne dair konulara ağırlık verir. Eserde Hz. Peygamber, sahabe ve diğer âlimlerden nakledilen rivayetlere başvurulmakla beraber, dirayet yöntemi daha ağır basar. Aynı yöntemle yazılan tefsirler için örnek ve kaynaklık teşkil eder.

Ebu Mansur el-Mâturîdî Kimdir?

Ebu Mansur el-Mâturîdî, bugün Özbekistan sınırları içerisinde bulunan Semerkand'ın Maturid köyünde doğmuştur. Aslen Türk'tür. Hayatı hakkında kaynaklarda çok az bilgi olan Mâturîdî, Abbâsîler'in merkezî otoritelerinin oldukça zayıfladığı bir dönemde siyasî bakımdan hilâfete bağlı müstakil beyliklerden Sâmânoğullarının Mâverâünnehir'e hâkim oldukları devirde yaşamıştır. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte miladi 9. yüzyılın başlarında doğduğu tahmin edilmektedir. Kelam, mezhepler tarihi, usûl-i fıkıh ve tefsir alanında yetkin bir alimdir.

Ebû Mansûr Muhammed b. Mahmûd el-Mâturîdî'nin kabri, Özbekistan'ın Semerkant şehrindedir

Mâturîdî, İmam-ı Azam Ebû Hanife'nin (ra) yolunu takip etmiştir. Bu yüzden Hanefi mezhebine tabi olanların büyük çoğunluğu Mâtüridî mezhebine bağlıdır.

Mâturîdî kelam, tefsir, fıkıh ve mezhepler tarihi alanlarındaki çalışmalarıyla tanınmaktadır. *Kitâbü't-Tevhîd* adlı eseri ehl-i sünnet kelamının klasiklerinden biri haline gelmiştir. Aynı şekilde *Te'vîlâtü'l-Ḳur'a*n isimli tefsiri bu alandaki önemli eserlerden biri olarak kabul edilmiştir. Kelamda imam olarak kabul edilen Mâturîdî, akideyi güçlendirme ve dini temel görüşleri çerçevesinde müdafaa etme konusunda gerek İslam dışı akımlara gerekse Mutezile, Havâric ve Bâtıniyye gibi İslami mezheplere karşı ciddi bir mücadele vermiştir. İmam Mâturîdî (ö. 944) Semerkand'da vefat etmiştir.[20]

19 Mustafa Fayda, "Muhammed b. Cerir et-Taberî", TDV İslam Ansiklopedisi, C 39, s. 314.
20 Şükrü Özen, "Mâturîdî", TDV İslam Ansiklopedisi, C 28, s. 146-151.

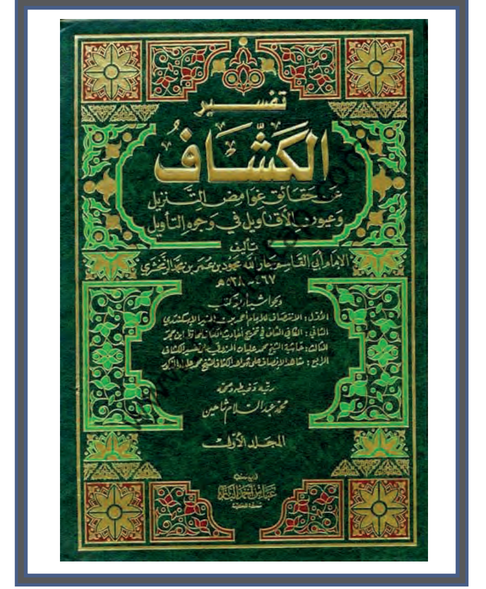
Zemahşerî Tefsiri: el-Keşşâf

El-Keşşâf bir dirayet tefsiridir. Kur'an'ın lügat, nahiv, belagat ve i'caz yönlerinden incelenmesine büyük önem vermiştir. Bununla birlikte ayetlerin yorumunda, sebeb-i nüzullerinin ve surelerin faziletinin belirlenmesinde hadisler ve sahabe sözleri nakledilmiştir. Hadislerden bazıları mevzudur.

Dilbilimsel özelliğinden dolayı kendinden sonraki müfessirler, Kur'an'ın, dilbilimi açısından incelenmesinde *el-Keşşâf*'ı dikkate almak zorunda kalmışlardır.

Zemahşeri Kimdir?

Carullah Mahmud b. Ömer ez-Zemahşerî, bugün Türkmenistan sınırları içerisinde bulunan Zemahşer kasabasında 1075 yılında doğmuştur. Hayatı, Büyük Selçuklu Hükümdarı Melikşah'ın hüküm sürdüğü yıllarda geçmiştir. Mu'tezile düşüncesini benimseyen Zemahşerî, Buhara, Horasan, İsfahan, Bağdat, Şam, Mekke gibi şehirleri dolaşarak ilmini geliştirmiştir. Dil çalışmalarını ilerletmek için vaha ve çöllerdeki Arap kabilelerini ziyaret etmiştir. 1143 yılında Harizm'in Cürcâniyye kasabasında vefat etmiştir.[21]

Zemahşerî, el-Keşşâf

PAYLAŞALIM

"Beyzâvî, tefsirinde okyanusu âdeta bir sürahiye sığdırmaya gayret gösterir."
(İsmail Cerrahoğlu, Tefsir Tarihi, C 2, s. 267)

Yukarıdaki ifadeyi okuyarak Beyzâvî tefsirinin hangi yönüne dikkat çekildiğini düşünüp arkadaşlarınızla paylaşınız.

Râzî Tefsiri: Mefâtihu'l-Gayb

Fahreddin er-Râzî tefsir dışında kelam, fıkıh, felsefe, tıp, matematik alanlarında da uzmanlaşmış bir âlimdir. Onun bu özelliği, Tefsir-i Kebir adıyla da bilinen Mefâtihu'l-Gayb adlı eserinde görülebilir. Bu yönüyle eser, tefsirle birlikte zamanının çeşitli bilimsel bilgilerini de içeren ansiklopedik bir kaynak niteliğindedir.

Fahreddin er-Râzî Kimdir?

Râzî, 543/1149 yılında Hazar Denizi'nin güneyinde bulunan Rey şehrinde doğmuştur. İlk eğitimini bu şehrin önde gelen âlimlerinden biri olan babasından almıştır. Felsefe, kelam, fıkıh, edebiyat, tıp ve zamanının diğer ilimlerini tahsil etmiştir. Merağa, Buhara, Semerkand, Gazne, Herat gibi şehirlerde, Harizm ve Hind beldelerinde dolaşıp vaazlar vermiş, ilmî tartışmalara katılmıştır. Başta kelam, tefsir, fıkıh, mantık ve felsefe olmak üzere mezhepler tarihi, tıp, sihir, astronomi dâhil çeşitli alanlarda yüze yakın eser yazmıştır. 606/1210 yılında Herat'ta vefat etmiştir.[22] Kur'an tefsirlerinin en büyüklerinden olan ve pek çok defa basılan Mefâtihu'l-Gayb, Türkçeye de tercüme edilmiştir.

---

21 Bedreddin Çetiner, "Zemahşerî", Şamil İslam Ansiklopedisi, C 8, s. 340-342.
22 Yusuf Şevki Yavuz, "Fahreddin er-Râzi", TDV İslam Ansiklopedisi, C 12, s.89-95.

Beyzâvî, Envâru't-Tenzil ve Esrâru't-Te'vîl

Beyzâvî Tefsiri: Envâru't-Tenzil ve Esrâru't-Te'vîl

Beyzavî'nin tefsir kaynakları, Zemahşerî ve Râzî'nin tefsirleri ile Ragıp el-Isfehânî'nin el-Müfredat adlı eseridir. Bu tefsir, çok ilgi görmüş, medreselerde ders kitabı olarak okutulmuş ve üzerine yüzlerce şerh ve haşiye yazılmıştır. Avrupa'da ve İslam dünyasında birçok defa basılmıştır.

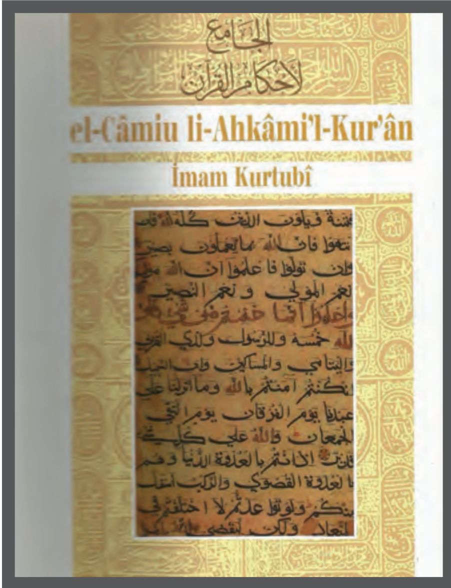
Beyzavi Kimdir?

Abdullah b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî, bugün İran sınırlarında bulunan Şiraz şehri yakınlarındaki Beyzâ'da doğmuştur. Şiraz'a baş kadı olmuş bundan dolayı da Kadı Beyzâvî diye ünlenmiştir. Kadı Beyzâvî, tefsir, fıkıh, kelam, mantık, nahiv ve belagatte yetkinleşmiş ve bu alanlarda eserler vermiştir. Hayatının sonunda yerleştiği Tebriz'de 685/1286 yılında vefat etmiştir.[23]

Kurtubî Tefsiri: el-Câmi li Ahkâmi'l-Kur'an

Kur'an'daki ahkâm ayetlerini ele alan Kurtubî'nin başlıca kaynaklarından biri İbnu'l-Arabî'nin Ahkâmu'l-Kur'an adlı tefsiridir. Tefsirin girişi, "Ulûmu'l-Kur'an" olarak bilinen bölümlere ayrılmıştır. Bu bölümde Kurtubî, Kur'an'ın fazileti, tilaveti, ezberlenmesi, yazılması, toplanması, tertibi, tefsiri, harekelenmesi, i'câzı gibi konuları ele alır.

Tefsirin mukaddimesinde, ayetler açıklanırken hangi kaynaklardan istifade edildiğine değinilmiş, hangi görüşün kime ait olduğu belirtilmiştir. Kurtubî eserinde, ayetlerin nüzul sebeplerine, ayetlerdeki kıraat ihtilaflarına, lügat ve nahiv gibi konulara yer vermiştir. O, tefsirinde hem rivayet hem de dirayet tefsir metodunu uygulamıştır. Kurtubî, ayetlerdeki hükümlerle ilgili açıklama yaparken birinci mesele, ikinci mesele vb. şeklinde numaralandırma yapmış tefsir, hadis ve fıkıh gibi ilimlere başvurmuştur. Kendisi Maliki olmakla beraber mezhep taassubu gütmemiş ve diğer mezheplerin bazı görüşlerini tercih ettiği olmuştur.

Kurtubî Tefsiri, el-Câmi li Ahkâmi'l-Kur'an

Kurtubî Kimdir?

Muhammed b. Ahmed Kurtubî, Endülüs'ün ilim merkezlerinden biri olan Kurtuba'da doğmuştur. Birçok İslam şehrini dolaşarak ilmini geliştirdikten sonra Mısır'a yerleşmiş ve 671/1273 yılında orada vefat etmiştir. Malikî mezhebine mensup olan Kurtubî, zühd ve takva hayatı yaşayan birisi, aynı zamanda da din ilimlerinde liyakatli bir âlimdir.[24]

23 Yusuf Şevki Yavuz, "Beyzâvî", TDV İslam Ansiklopedisi, C 6, 100-103.
24 Nuri Topaloğlu, "Kurtubî, Ahmed b. Ömer", TDV İslam Ansiklopedisi, C 26, s. 55.

BİLGİ KUTUSU

- **Taberî Tefsiri:** Taberî tefsirinin en önemli özelliklerinden biri, ayetlerin tefsiri ile ilgili Peygamberimizin (s.a.v.) hadislerini, sahabe ve tâbiîn sözlerini bize nakletmesidir.
- **Mâturîdî Tefsiri:** Mâturîdî tefsirinin en önemli özelliklerinden biri, ayetleri tefsir ederken ehl-i sünnetin yorumlarını içermesidir.
- **Zemahşerî Tefsiri:** Zemahşerî tefsirinin en önemli özelliklerinden biri, Kur'an'ın i'cazı ve dilbilimleri açısından bütün yönleriyle ele alınmasıdır.
- **Râzî Tefsiri:** Râzî tefsirinin en önemli özelliklerinden biri, ayetlerin yorumuyla ilgili bütün bilgileri içeren ansiklopedik bir eser olmasıdır.
- **Beyzâvî Tefsiri:** Beyzâvî tefsirinin en önemli özelliklerinden biri, kendinden önceki tefsirleri özlü bir şekilde özetlemiş olmasıdır.
- **Kurtubî Tefsiri:** Kurtubî tefsirinin en önemli özelliklerinden biri, ahkâm ayetlerini tefsir ederek onlardan çıkarılabilecek fıkhi hükümleri açıklamasıdır.
- **Celaleyn Tefsiri:** Celaleyn tefsirinin en önemli özelliklerinden biri, Kur'an'da geçen kelime ve ayetlerin anlamlarını kısa ve kolay bir şekilde açıklamasıdır.